

Гаас ситимигэр
холбонуу тула – аһаҕас
кэпсэтии 3

ЧУРАПЧЫ -
УСПУОРТ ТУОНАТА 4

АПРОСА — Саха сири
социальной сайдыытыгар
саҥа кылаат 5

Чурапчыга күн тахсар!
САНА ОЛОХ

12+

2021 сыл
Олунньу
16 күнэ
оптуорунньук
№ 11
(11764)

Чурапчы улуһун хаһыата • ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР • [sanaoloh](https://www.instagram.com/sanaoloh)

оптуорунньук олунньу 16 >сэрэдэ олунньу 17 >чэппиэр олунньу 18 >бээтинсэ олунньу 19 >субуота олунньу 20 >баскыһыанньа олунньу 21 >бэнидиэнньик олунньу 22

--- УЛУУСКА -- БУ КҮННЭРГЭ ---

СИБЭККИ ДЬӨРБӨТҮН УУРДУЛАР

Сахалыы сурук-бичик төрүттэммит, кини айбыт аҕата Семен Андреевич Новгородов төрөөбүт күннэрэ быйыл өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн кизэник бэлиэтэннэ. Чурапчыбыт улуһугар бу бэлиэ даатаа аналлаах дьаһаллар—литэратууринэй биччэрдэр, дорҕоонноох аабылар куонкурустара, кылаас чаастара, о.д.а. буолталаатылар.

Олунньу 13 күнүгэр Семен Андреевич Новгородов төрөөбүт-үөскээбит түөлбөтүгэр Болтоноҕо кини чизэнигэр уонна сахалыы сурук-бичик күнүгэр аналлаах

бырааһыннык күнэ ытылынна. Сахалартан бастагы учуонай-лингвист төрөөбүт алааһын Чуораайытта собуруу өттүгэр өбүгэлэрэ олорбут өтөбүн чугаһыгар туруоруллубут пааматынныкка сибэки дьөрбөтүн уурууга улуус салалтатыттан, Болтоно нэһилиэгин дьаһалтатыттан, ыгырыылаах ыалдьыттар, Болтоно оскуолатын үөрэнээччилэрэ кыттыыны ыллылар.

Бу иннинээҕи күннэргэ чысхаан тымныынан анылыа турбут халлаан сылыһан, улуу уолугар анаммыт пааматыннык тулатынаабы хаар сырдыгынан сыдыаһан көрүстэ. Сахалыы алпабыыты төрүттээн, суругу-бичиги киллэриигэ, бэйэтин омуга үөрэхтэниитигэр уһулччу үтүөлээх

С. А. Новгородовка махтанан, олохтоох оскуола үөрэнээччилэрэ хоһоонунан дьүһүйүүнү аахпыттара долгутулаах түгэни үөскэттэ.

Сахалар омук быһыытынан үүнүүбүтүгэр-сайдыбытыгар улахан оруоллаах Семен Андреевич Новгородов олобун, үлэтин, чуолаан суругу-бичиги төрүттээһиннэ уһулччулаах үтүөтүн бэлиэтээн, Болтоно нэһилиэгин баһылыга Варвара Макарова, улуус баһылыга Андрей Ноговицын, улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Афанасий Захаров тыл эттилэр.

Улуус дьаһалтатын, дьокутааттарын Сэбиэтин, Болтоно нэһилиэгин салалтатын ааттарыттан пааматынныкка лингвист-учуонайбытыгар сүгүрүү, ытыктабыл бэлиэтинэн сибэки дьөрбөтө уурулунна.

Алексей СЛЕПЦОВ.

--- НОВОСТИ РЕСПУБЛИКИ ---

Глава Якутии принял участие в заседании президиума Правительственной комиссии по транспорту

В рамках рабочей поездки в Москву Айсен Николаев принял участие в заседании президиума Правительственной комиссии по транспорту под председательством Первого заместителя Председателя Правительства РФ Андрея Белоусова. На заседании были обсуждены вопросы транспортно-логистического обеспечения угледобывающей промышленности.

Правительственная комиссия по транспорту осуществляет координацию деятельности органов исполнительной власти и взаимодействие с представителями предпринимательского сообщества по вопросам разработки и реализации основных направлений государственной политики в сфере развития транспорта в Российской Федерации. Среди важнейших направлений — увеличение темпов экономического роста, повышение конкурентоспособности услуг в сфере транспорта и качественного изменения структуры экспорта, а также вопросы научной, научно-технической и инновационной деятельности.

Пресс-служба Главы Республики Саха (Якутия) и Правительства Республики Саха (Якутия).

В Москве стартовал фестиваль якутского кино

В Москве 11 февраля в кинотеатре «Пионер» стартовал фестиваль якутского кино, на нем будет показано четыре известных кинокартины родом из Якутии. Фильмом открытия стал триллер режиссера Степана Бурнашева «Черный снег», главный призер Выборгского фестиваля «Окно в Европу» 2020 года.

В рамках фестиваля у столичных зрителей будет возможность познакомиться с многообразием современного якутского кино, успех которого в стране и за ее пределами называют «феноменом». В «Пионере» состоятся также показы драмы Эдуарда Новикова «Царь-птица», детектива Костаса Марсана «Мой убийца» и драмы Дмитрия Давыдова «Нет бога кроме меня». Все фильмы будут показаны на якутском языке с русскими субтитрами.

В церемонии открытия фестиваля в Москве принял участие Глава Якутии Айсен Николаев. Он отметил, что сейчас в России и мире наблюдается большой интерес к якутским кинокартинам. «В первую очередь, это результат работы наших безумно талантливых режиссеров, которые смогли создать абсолютно своеобразный кинематограф. Я очень рад, что сегодня в Москве открывается фестиваль, посвященный нашему кино. Уверен, что у якутского кинематографа все еще впереди. Мы будем и дальше поддерживать и развивать это направление», — подчеркнул руководитель республики.

Директор кинотеатра «Пионер» Кирилл Хованский поблагодарил руководство Якутии за поддержку инициативы по организации фестиваля и выразил надежду, что мероприятие станет ежегодным событием. «Якутский кинематограф очень стремительно развивается и радует нас своими качественными фильмами. Эти картины действительно хочется доносить до зрителя, да мы просто должны делать это. Очень надеюсь, что этот фестиваль станет ежегодным, мы со своей стороны приложим все усилия для этого», — отметил он.

Программа фестиваля завершится 16 февраля показом киноленты «Нет бога кроме меня». В этот день у зрителей будет возможность обсудить работу с ее автором — Дмитрием Давыдовым, который также является режиссером и сценаристом мистического триллера «Пугало», одержавшего победу на Кинотавре-2020 и в ближайшее время выходящего в широкий прокат.

Фестиваль якутского кино в Москве организован кинотеатром «Пионер» совместно с Постоянным представительством Республики Саха (Якутия) при Президенте Российской Федерации и будет проводиться ежегодно.

Пресс-служба Главы Республики Саха (Якутия) и Правительства Республики Саха (Якутия).

--- УЛУУС АҢА БАҢЫЛЫГЫН УБҮЛҮӨЙҮНЭН! ---

Уважаемый Андрей Тимофеевич!

От имени руководства Республики Саха (Якутия) и от себя лично сердечно поздравляю Вас с юбилеем!

За годы своей трудовой деятельности вы внесли посильный вклад в социально-экономическое развитие родного района и всей республики, много лет трудились в сфере сельского хозяйства, приложили большие усилия для эффективной работы органа местного самоуправления. Под вашим руководством в районе сегодня строятся социальные и инфраструктурные объекты, ремонтируются дороги, возводятся жилые дома. Вы успешно решаете актуальные проблемы развития сельских поселений, привлекаете в село молодежь. Земляки и коллеги знают вас как опытного управленца, настоящего патриота Чурапчинского улуса. Доверие людей вы заслужили трудолюбием, ответственным отношением к предложениям и вопросам жителей, честностью и твердостью в принятии решений.

В этот замечательный день желаю вам неиссякаемой энергии, крепкого здоровья, благополучия и удачи! Пусть дело, которому вы служите, неизменно крепнет с каждым днем, а жизнь будет наполнена любовью родных и близких!

Глава Республики Саха (Якутия) Айсен НИКОЛАЕВ.

Уважаемый Андрей Тимофеевич!

Поздравляю Вас с днём рождения!

Желаю Вам достижения намеченных целей, профессиональных успехов в решении задач во благо нашего Отечества. Доброго здоровья, счастья и жизненного благополучия Вам и вашим близким!

С уважением,

Председатель Правительства Республики Саха (Якутия) Андрей ТАРАСЕНКО.

Ытыктабыллаах Андрей Тимофеевич, 60 сааскын туолбуккунан, биһиги дьиз кэргэн аатыттан итии-истинг эбэрдэбитин тизэрдэбит!

Мугудай ытык ыалыттан кынат анньынан, олобун суолун боростуой оробуочайтан сабалаан, араас салайар үлэбэ тийиэ үлэлээн, күн бүгүн төрөөбүт улуунун чэчири сайдарын, өрөспүүбүлүкэбэ биир бастыг улуустар кэккэлэригэр ааттанарын туһугар баһылык быһыытынан дьонун кылааккын киллэрсэн, таһаарылаахтык үлэлии-хамсыы сылдьабын.

Олох уларыыйыларымттан толлубакка, үлэ-дьыала, дьон туһа дьин өйдөбүллэргин ыһыктыбакка, ананан кэлбит салайааччы быһыытынан дьон-сэргэ сыанабылын ыллыг. Онорбут дьыалан табыллыбытыттан оболуу үөрэргин үгүстүк көрөбүт. Тапталлаах Чурапчыбыт үлэбэ-хамнаска ситиһиллэринэн Саха сиригэр эрэ буолбакка, Арасыйыа таһымыгар тийиэ ааттанна. Дьонгун-сэргэбин түмэн, улуунун тэтимнээхтик сайдарыгар туһунан да кэмнэммэт үгүс сырабын ууран туран үлэлииргин үрдүктүк сыаналыбыт.

Баҕарабыт бары үтөнү, кытаанах доруобуйаны, тус бэйэбэр, дьиз кэргэнгэр дьолу – соргуну, үгүс үрдүк ситиһиилэри! Тэрийээччи, салайааччы быһыытынан үлэбэ-хамнаска, норуотун кэскиллээх олобун туһугар өссө да далааһыннаах, кыайылаах-хотуулаах хардылары!

Истинник саныыр Чурапчыбытын кытта ситиммитин быспакка, өрүү билсэ-көрсө турарыгын, өйүүргүн сыаналыбыт уонна олус махтанабыт.

Прасковья, Егор Борисовтар.

--- БЫҢА БИЭРИЙ ---

Гаас ситимигэр холбонуу тула – аһаҕас кэпсэтии

Олунньу 9 күнүгэр Чурапчы нэһилиэгин дьаһалтатын инстаграм-сирэйигэр гаас ситимигэр холбонуу туһунан быһа бизири ыытылынна. Биэриигэ Чурапчы нэһилиэгин баһылыга Владимир Сивцев уонна «Сахатранснефтегаз» АУо Чурапчытаабы салаатын салайааччы Александр Дьяконов кыттыһыны ыллылар.

Владимир Дмитриевич ааспыт сылга сэттис пусковой комплекскка 446 стояк кирибитин, билигин докумуонун үлэтэ түмүктэннэбинэ, сайынна диэри МТС томторо, Нидили, "Мээсэ" алааһынан арбаа Куобалыга диэри гаас ыытылларын бэлиттээтэ. Ол кэнииттэн 2021 сылга салгы гаастааһын үлэтэ барарын билиһиннэрдэ. Ол курдук, Чурапчы нэһилиэгин киинин, кыбартааллары, РАИПО, Ойуунускай, Орджоникидзе, Строительнай уулуссаларын хабар бэһис пусковой комплекскка 168 стояк, 9220 миэтэрэ магистральнай гаас ситимэ тардыллара бэлиттэннэр. Манна бэдэрээччитинэн «Промэнергогаз» уопуттаах тэрилтэ аукциону кыйабыт. Матырыйааллара, тизхиныкэлэрэ барыта баар. Онон сир ирдэбинэ, хаһыы үлэтэ сабаланыахтаабын бэлиттээтэ. Маны сэргэ алтыс пусковой комплекскка 168 стояк, 9120 миэтэрэ магистральнай гаас турбата тардылларын иһитиннэрдэ. Манна бэдэрээччитинэн «Строй-В» ХЭТ буолар. Алтыс пусковой комплекскка арбаа Куобалыга гаас ситэ кириэ илик өттүтэ кириэр. Итини таһынан 9-с, 10-с пусковой комплекс (Мурун Тыымпыйа, интэринээт томторо) докумуона барыта оноһуллан, былаанна киллэриллэн баран, пандемиянан сибээстээн, федеральнай бүддьүөт кыччаан, үп көрүллүбэккэ тохтообутун туһунан эттэ. Ол да буоллар, Өрөспүүбүлүкэ үрдүкү салаататын сүбэтинэн «Комплексное развитие сельских территорий» бырагыраамаҕа сайаапка ыытыллыбыт, итинэнэ куонкурус түмүгэ бу ыйга биллэрин бэлиттээтэ.

Салгыы «Сахатранснефтегаз» тэрилтэ Чурапчытаабы салаатын салайааччы Александр Дьяконов гааска холбонуу үлэтэ хайдах ыытылларын, туох ирдэбиллэр туралларын туһунан кэпсээтэ. Билинни туругунан, 531 ыал гаас ситимигэр холбонон олорор эбит. Итини сэргэ 6 кыбартаалынай хочуолунай, 37 кыра уонна орто кыамталах хочуолунай үлэли

тураллар. Барыта 863 гаас ыытыллар стояга баар.

Гаас кириэр эбийиэгэ үлэлиир ирдэбиллэргэ эппиэттиир буолуохтаах. Биридиилээн гаас хочуолун эбэтэр билиитэни, эбэтэр иккиэннэрин тэнинэн да туруоруохха сөбүн быһаарда. Хочуол утуйар хостон ураты, куухунаҕа, хочуолунайга туруон сөп. Хайаан даҕаны эбии тутуу (пристрой) ирдэммэт. Кылаабынайа, дьиз үрдүгэ 2,5 миэтэрэттэн кыра буолуо суохтаах уонна 1х1 иэннээх, аһыллар түнүктээх буолуохтаах. Хочуол турар тутуута 15 куб. м. киэннээх, ол эбэтэр 6 кв. миэтэрэ иэннээх буолуохтаах. Маны сэргэ тардар вентиляция ирдэнэр. Оттон билиитэ уонна хочуол биир хоско, куухунаҕа турар түгэнигэр, 6 куб. м. эбиллэр. Онон Александр Валерьянович сэттис пусковой комплекс кириэр ыалларыгар дьизэлэрин-уоттарын бэлэмнии туралларыгар сүбэлээтэ.

Хочуол араас көрүнэ (муостаҕа турар, истиэнэҕэ ыйанар уо.д.а.) баар. Кыамтата эмиэ араас буолар. Төһө кыамталаах буолара барыта бырайыакка ыйыллар.

Гаас кириэригэр көрүллэр субсидияны 531 ыалтан 70%-на туһаммыт. Ааспыт сылга биридии ыалга 100 тыһ. солкуобайга диэри көмө көрүллүбүт. Элбэх оҕолоох, инбэлиит оҕолоох, кыаммат ыаллар эбэтэр доруобуйаларын ахачахтаах дьон, соҕотох олорор пенсионердар уо.д.а. ылыахтарын сөп.

Гаас ситимигэр холбоноро «Сахатранснефтегаз» тэрилтэҕэ учаастагы бас билэрин туһулуур докумуоннаах, пааспардаах кэлэн консультациялаһаххытын сөп. Сиһилии 41-135, 41-136 нүөмэргэ эрийэн билсин. Сир докумуона быһаарыллыбытын, итинэнэ бырайыак оноһуллубутун кэнииттэн тутуу, монтаж үлэтэ сабаланар. Бэдэрээччити кытта дуогабар түһэрсииххит иннинэ, «Сахатранснефтегазка» кэлэн чуолкайдаһаххытын наада. Сороҕор дуогабар түһэрсит тэрилтэлэр сүтэн хаалар түбэлтэлэрэ баар.

Бу күн аһаҕас кэпсэтигэ олохтоохтортон элбэх ыйыты кирирдэ. Дьон интэриэһигири ыйытыларыгар сөптөөх, толору эппиэттэри истэн махтаныйлар, инникитин да манньк хабааннаах туһалаах биэриилэр ыытылла туралларыгар баҕардылар.

Марфа ПЕТРОВА.

--- ДЫЛЛАР УОННА ДЬОННОР ---

Таайдарбар – анабыл тиһигим!

Өлөксөй...

Хоту Сылан биир баттаамалаах Чэлэпчи алааһын элбэхтэ ааттаппыт кини буолар. Ол эрэн харахлар хатанан хаалбыт дьонтон олох уратылаах мессүөнүн хайа да өттүнэн кириэн, бу манньк этэ диир сөптөөх тыллары сатаан тобулбатым. Арай нэһилиэгин дьонно бары да сыаналыылларынан, этэн-тыынан, ыллаан-туойан, томтобулдууйан уола-хаан, эр бэрдэ этэ буоллаҕа. Элбэх дьон быһылыгар ойуччу собүс көстөр, кини харабар хатанар туттуулаах-хаптыылаах, истиэхтэн эрэ эриэккэс кэпсээннээх, кинини бэйэтигэр сырдык санаа саҕатыгар тардар дыкти дьаһына тутта биллэрэ.

Удьуорун утумнаан, булчут бэрийэр бэрдэ. Күһүн, саас кини көбүлээһининэн байанай барахан араас “үөрүүлэригэр” олорсон, олохпунт биир кэрэ өйдөбүллэрэ буолан батысыһа сылдьаллар!

Өлөксөй – сыана бэтэрээнэ. Ханньк да таһымнаах көрүүлэргэ, биир кэтэх санаата суох, ис сүрэхтээн дууһатын биэрэр дьиннээх “норуот киһитэ”. Ону мин бу үйэм улахан анаарын кулууп тула энгээрдэспит буоламмын, үгүстүк таба көрөр буоларым. Үлэһитин чааһынан этэ да барыллыбат. Оччотооҕу кэм бэлиитикэтинэн, онуоха эбии, “кытарар кыһыл” билиэтэ баартыйа ханна ыйарынан үлэ, ордук тыа хаһаайыстыбатын биир сонун салаатын (интенсивнай бороон көрүүтүн) солбуллубат “сулуусайа” (ити Өлөксөй бэйэтин итинник этинэрэ), ол өттүгэр улуус хас да төгүллээх рекордсмена, чөмпүйүөнэ буоларын кини түөһүн кизргэтэллэрэ, аатын элбэхтик ааттаталлара.

Миитэрэй...

Бу түһүмэби саҕалаам иннинэ кэпсизэхтээх киһим сүдүтэ бэрдиттэн кыратык тыын ыла, санаабын сааһылана таарыйа, кини олобун устата тутуһан кэлбит сүрүн өрүттэрин, төһө өйдүүрбүнэн киллэрэ сатыым.

Ол кини олус убаастыырбыттан уонна кырдыга, сааһым тухары киэн туттарбыттан өйбөр үксэ өспөттүү өрүкүйэр... Бу атааннаах-мөһүөннээх орто дойдуга, сахалар өйдөбүлбүтүгэр Үс суол күт (Ийэ, Буор, Салгын) баар. Ону үйэтин тухары бэйэтэ билэринэн сайыннараары, киһи бу дойдуга ананан төрөөбүтүн өйдөхтээх!

Өйдөхтээх: бу олорор күннээбинэн бэйэтин дьылбатын оностуммут, дьаһаммыт дьылбата кини эрэ илиитигэр баарын...кини бэйэтэ эрэ ол олобун ис хоһоонун быһаарынар кыахтаабын.

Өйдөхтээх: бу баара-суоҕа биир киһи эрэ кылгас дуу, баҕар уһун даҕаны олоҕор Танараттан бэриллибит кэрчигэр, ити айылаах сүдү уустук аналлаабын.

Өйдөхтээх: төһөнөн күүстээх, сайдыбыт кут бу олоҕор төрөөн сылдьар даҕаны, соччонон инники удьуорун дьылбатыгар кини сабыдыаллаабын.

Маны барытын биир киһи, күн аайы кэриэтэ тутуһар, сырдык сулус оностор тыллара этэ. Оннук киһинэн буолар – биһиги аймахха “Иннибитигэр” уктар, дьэ кырдык да “күлүктээх” киһибит Дмитрий Денисович Трофимов.

Оскуола кэнииттэн, тутта собүс, ытык иэһин төлүү, собуруу Омскай уобаласка сулууспалы барбыт уонна онно хаалан, бастаан, дьиз тутуугулар үлэлэспит уонна салгыи Омскайдаабы тыа хаһаайыстыбатын үнүстүүтүгэр ситиһиилээхтик үөрэнэн бүтэрэн, дойдутугар 1967 сыллаахха эргиллэн кэлэр. Онно уопсайа 11 сыл олорбут буолан, нууччалыы терминнэри “бэрт имигэстик” туттара. Үөрэбин кэнииттэн оччотооҕу араас ОПТУ-ларга үлэтин саҕалаабыта. Одьулуун, Ньурба, Амма, Дьокуускай орто техникэскэй үөрэхтэһиннэ араас дуоһунастарга бэйэтин

Доруобуйа концепциятын тула

2021 сыл Арасыйыаҕа Наука уонна технология, Саха өрөспүүбүлүкэтигэр Чэбдигири сылын биллэриллибитэ. Оттон бу сылы улууспутугар баһылык Андрей Ноговицын Доруобуйа сылын биллэрдэ.

Ааспыт нэдиэлэҕэ “Сана олох” инстаграм сирэйигэр улуус баһылыга Доруобуйа сылыгар туһулаабыт концепциятын тула быһа бизири ыытылынна. Манна улуус дьокутааттарын Сэбизтин бэрэссэдээтэлэ Афанасий Захаров, баһылыгы социальнай политикаҕа солбуйааччы Николай Аммосов, социальнай боппуростарга салалта начаалынньыга Антонина Капрынова, дьиз кэргэн уонна оҕо-аймах дьыалаларыгар отдел начаалынньыга Татьяна Бушкова уонна кылаабынай быраас Артем Ксенофонтов кытыннылар.

Антонина Семеновна концепция сүрүн тутулуун, хайысхаларын быһааран кэпсээтэ. Хас биридии улуус олохтообунт тус доруобуйата бэйэтигэр тутулуктаабын өйдөөн, көрүнэр, тулсарынар, болҕомтотун уурар туһугар сылдыахтаабын, бу концепция онно көмө-тирэх буолар сыаллаабын-соруктаабын бэлиттээн эттэ. Салгыы быһа бизири кыттыылаахтара олохтоохтортон кирибит ыйытыларга эппиэттээтилэр. Сүрүннээн доруобуйа харыстабылыгар, иһэр ууга, услордуунан дьарыктаныыга, үйэтитигэ сыһыаннаах, ону таһынан “Дьиз кэргэн экономикатын сайыннары” бырагырааматын ыйыталастылар.

Елена МАКАРИНСКАЯ.

Оноҕос көнө суолун батан олохпунт устара буоллар, оччотоо туох да тыаһа-ууһа суох уу нууралыныы, биир өйдөбүлэ суох, киһи-аймах бэйэтэ сүтэн, симэлийэ устан хаалыа эбитэ дуу? Ону баара, ол иһин даҕаны, Орто дойдун дьиз очурдаах-чочурдаах, араас иирбэ-таарба эндиридээх сиргэ кэлэн ыалдьыттаан, хоһоһолоон барар эбиитт.

Ол эрэри хас биридиит олоҕо – бүппэт кэпсэл, ааспат ахтылҕан.

Олус дьиз убаастыыр, аны билигин саныы-саныы суохтуур, танара талан биэрбитин тэнэ таптааллаах таайдарым тустарынан “ахтыы оҕото” суруйа сатаабытым, дьөрү ахсыс сылыгар барбыт эбит. Ити эрэри санаабын саҕалыы саҕалыырга сатабыллаах күннэр-дьыллар үүнэн кэллилэр, ордук бу хамсык бүрүүкээн, хата толкуйум тобулун төрөттө.

Олох дьиз – үксэ дыкти! Ол дыкитэ хаһан даҕаны баранан бүппэт саннаах. Киһи бу орто дойдуга киһи буолан кэлиитэ улахан ис хоһоонноох. Хайаан да Айылартан туох эрэ аналлаах, тардылаах, тэһиннээх, ситимнээх, тиһиликтээх, этиттэриилээх.

Бу тыллар барылар мин төрөөбүт (хаан анаардаспыт) таайдарбар бүүс-бүтүнүү 100% сөп түбэһэллэр. Бары да кэлбит аналларын чэчирдии кизргэтэн, чиэс-бочуот ылбыттара.

Урукку үйэлэр улаҕаларыттан, былыргы үйэлэр мындааларыттан уутуйан үөскээбит “Торопуунаптар” дьиз Аҕа ууһа Хоту Сылананын аатырар “Чыраадыма” үрэхтэн тардыстан тэһийэн ууһу турар.

Дэниис оҕонньор...

Денис Алексеевич Трофимов, дьөрү 18-сүйэ бүтэһигэр (1890-91сс.) төрөөбүт. Сүүрбэ биригэ төрөөбүттэртэн 2 оҕо эбит. Мин ийэбиттэн Татьяна Алексеевнааттан эмиэ сүүрбөччэ сыл аҕа. Олортон иккиэйэх эрэ хаалан, ордурут олохторун иккиэйэбин сэргэстэһэ сылдьан кэнэҕэски ыччаттарыгар дьол-соргу долуотун түстээтилэр. Мин аҕам 6 ыйдаахлар суох буолбут, онон Дэниис барахсан үйэм тухары өлбөөдүйбэт өйдөбүл буола сылдьар.

Айылҕаттан айдарыылаах, ааттаах-суоллаах “Адырҕа Дэнииспин”, - дьиз бардаҕына, ол үксүгэр үөрдэҕинэ-көттөгүнэ эрэ тахсааччы, киһи эрэ “сэк” гынан сэргии түһэр кырдыаҕа этэ. Кырдык да, үөһэттэн үөттэриилээх, байанайдаах булчут буолан, дьиз кэргэнин уонна биһигини тутасылппакка кэллэҕэ. Ол эрэри ити “Адырҕа” дьиз аат хантан, хайдах интэриллибитин биһиги бары да, онооҕор эмээхсинэ Дьэбдүйэскэ, бу дьиз чуолкай билбэппин. Арай үһүйээн курдук, ол дэлэ киһиэхэ мээһэ “түбэһиннэрбэт байанай баатын” бултаспыт эбит дьиз бары өйдүүрбүт. Адырҕа хаана ханан да сыстыбатах сытыары сымнаҕас, майгылаах мааныта киһи этэ.

Ити эрэри ити норуот интэриит аата кэлин сөптөөх киһитин булларбыта ээ. Норуот өйө хаһан сыыспатын өссө төгүл биэргэттэ. Төрөппүт аҕабыттан итэҕэс санаабыт, түөрэхпин төлкөлөөбүт таптааллаах таайым үтүө өйдөбүлэ үйэлэр тухары өһүө, уустуу суоҕа. Андаҕар курдук ылыммыт кэс тылбын тутуһан, көмүс унуоҕун толору көтөхсөммүн, сирдээҕи изспин төлөспүт курдук бэйэбэр махтабыл бэринэбин.

Ыстапаанньа...

Олобун дьылбатынан – Мэнэ кийиитэ. Төнүлү Эбэ тойукка туойуулар сүдү томторун Далбар Хотуна буолбута. Ону кэрэһэлиир үтүө-мааны тыллары кини 80 сааһын ылар кизэтигэр илир харахпынан итэҕэйэн, эт кулгаахпынан энчирэлпэккэ истэн, таай убайдарбынан үөрэн-көтөн, астынан да төннүбүттээхпит!..

Вячеслав НОГОВИЦЫН,
Сылан нэһилиэтин олохтооҕо.

ЧУРАПЧЫ - УСПУОРТ ТУОНАТА

Чурапчы улууһун успуорка салаатын "Сана олох" хаһыакка тахсар анал сыһыарыта

Кривошапкиннар теннискэ — инники күөһүгэ

Абыйах хонуктаабыта Приморской кыраай Покровкатыгар Уһук Илин федеральной уокурук иһинэн 19-тарыгар диэри саастаах уолаттарга уонна кыргыттарга биирдиилээн бастыыр иһин остуол тизниһигэр күрэхтэһии буолан ааста.

Манна Саха сиригэр сүүмэрдэммит хамаандата ситиһиилээхтик кыттан кэллэ. Тириэньэрдэр Аркадий Иванов уонна Василий Румянцев салайан илдьэ сырыттылар. Уопсай түмүккэ тизнисчигэр бэйэлэрин көрүннэригэр хасты да мэтээли ыллылар.

Биирдиилээн киирсии иһин биһиги улууспут ыччата Владимир Кривошапкин күрэхтэһии кыайылаабынан ааттанна, итиэннэ Арассыйатаабы биирдиилээн бастыыр күрэхтэһиигэ кыттар путевканы тутта! Кини бииргэ төрөөбүт быраата Изот Кривошапкин бэйэтин көрүнэр боруонса мэтээли кэттэ уонна убайынан тизнис көрүнэр улуустарын аатын кизник ааттаттылар. Ини-бии Кривошапкиннар — Чурапчы улуусун Хатылы нэһилиэгин ыччаттара.

Пааранан көрүннэ уолаттар боруонса мэтээли ыллылар. Манна эмиз иһинии Владимир, Изот Кривошапкиннар уонна Дмитрий Винокуров чорбойон табыстылар, кинилэри сэргэ кыргыттарга пааранан көрүннэ Аниита Ноговицына иккис миэстэ буолары ситистэ. Онон уопсай түмүккэ хамаанданан көрдөрүүгэ кыргыттар боруонса, оттон уолаттар үрүн көмүс мэтээли ыллылар.

Итинэн эрэ түмүктэммэтэ, булкуна пааранан оонньуу Владимир Кривошапкин уонна Диана Пахомова олус кыраһабайдык оонньоон, үһсү миэстэни эрэллээхтик ыллылар.

Саха сиригэр сүүмэрдэммит хамаандатын саастаабыгар Дмитрий Винокуров, иһинии Владимир, Изот Кривошапкиннар, Мир Акимов, Жан Христофоров, Владимир Печуров, Аниита Ноговицына, Диана Пахомова, Нелли Ноговицына, Вика Артамонова оонньоотулар.

Олунньу 13-14 күннэригэр "Дыгын оонньууларын" 7 төгүллээх чөмпүйүөнэ Иван Белолобский Кубогун иһин многоборьега улахан күрэхтэһии буолан түмүктэннэ. Сахабыт сиригэр успуорду сэнээрээчилэрэ күрэхтэһиини "ютуб" ханаалга кэтээтилэр.

Бу күрэхтэһиигэ өрөспүүбүлүкэбит араас муннуктарыттан 26 ыспарсымыан илин-кэлин түһүстүлэр. Кинилэр ортолоругар Ханалас хотойо Егор Филиппов, быйылгы "Дыгын оонньууларын" кыайылаабы Леонид Филиппов, Таатта чулуута Николай Матананов, Горнай ааттаабы, "Таас боотур" Дьулустаан Ноговицын о.д.а. кыттыыны ыллылар.

Бу күрэхтэһиигэ биһиги улууспут аатын 5 ыспарсымыан чиэстээхтик көмүскээтэ: манньык күрэхтэһиилэргэ хаһыс да сылын

Многоборьега чөмпүйүөн Кубогар чиэстээхтик кытыннылар

дьаныһан туран күрэхтэһэр Павел Друзьанов 6-с миэстэни ылан, улуусун уонна тириэньэрин да аатын түһэн биэрбэтэ. Кинини сэргэ успуорт улахан түһүлгэтигэр эдэр кэскиллээх уолаттарбыт Станислав Андросов (14 миэстэ), Айсен Елисеев (18 миэстэ), Алексей Кузьмицкий (19 миэстэ), Дмитрий Ноев (20 миэстэ) бэйэлэрин кыахтарын холоннулар. Бу уолаттар билигин тургутууну ааһан, инникитин ытыттылар "Дыгын оонньууларыгар" дьонун ситиһиилэри көрдөрүүхтэрэ диэн улахан кыах эрэнэбит. Уолаттар билигин Дьоккуускай куоракка араас үөрэх кыһаларыгар үөрэнэллэрин таһынан, "Боотур" СК-гэр утумнаахтык дьарыктаналлар, ону истэн үөрэбит уонна ситиһиилэри баҕарабыт.

"Горнай улуусугар XXI "Манчаары оонньууларыгар" бэлэмнэнии үлэтэ күөскэ ытыттылар. Спартакиада күндү ыалдьыттарыгар анаан, бэлэх быһыытынан, 5000 олбох тигиллэр. Туруоруллубут соругу ситиһэргэ оҕо уһууааннара, үөрэх тэрилтэлэрэ биир бастаабынан кыттыстылар", - диэн Горнай улуусун "Үлэ күөһү" хаһыакка үлэтигэр кэллээгэм Аэлита Андреева иһитиннэрэр.

Бэрдигэстээх нэһилиэгин "Сардаана", "Кырачаан ымы", "Олонхо кэскилэ", "Кэнчээри", "Солнышко", "Родничок", "Крепыш" оҕо уһууааннара бу аахсыһы өйөөн, олбохтору бириэмэтигэр тигэн туттардылар. Былааннамытынан, 3000 олбох үөрэх тэрилтэлэрэ, 2000 нэһилиэк олохтоохтору тигиэхтэрэ.

Надежда Оленова, "Сардаана" оҕо сайыннарар киин профсойуһун

Горнайдар 5000 олбоху бэлэмнииллэр

бэрэссэдээтэлэ: "Сардаана" оҕо сайыннарар киин "Манчаары оонньууларын" аахсыһыгар кыттыһан, 120 олбоху хас биирдии үлэһит үлэстэн, ахсынны ыйга тигэн бүтэрэн, сэмэй кылааппытын киллэрдилэр. Күһүн соруудабы ылаат, олбох хайдах тигиллээхтэрин сүбэлэспиппит. Брендбук өнөрүн ыйбыттарын туһанан, бастаан хас сантиметр күрүөлэниэхтээгин, ортотун ойуутун суоттаан, биир халыып онорбуппут. Онон сизтэрэн, бары көхтөөхтүк үлэлээн, кэмигэр тигэн бүтэрдилэр. Уһууааммыт күөстээх анаардара сайынныттан сабаалана душ, туалет, навес тутуугар туох баар кыахтарын, сатабылларын ууран

үлэлээтилэр. Ону тэнэ кинилэргэ төрөппүттэр, араас тэрилтэ үлэһиттэрэ субуотунньуктаан көмөлөстүлэр.

Аны бу олунньуттан сибэки олордугун саҕалаахпыт. Ол бастаагы үлэтэ номнуо саҕаламмыта. Уһууааммытыгар 7 бөлөхтөөхтүгү, кинилэр 7 араас өнөөх петунья сибэкини олордорго быһаарыммыттар. Онон төһүү күһүнэн биһиги төрөппүттэригэр буолаллар. Кинилэр сибэки сизмэлэрин, буорун аҕалан биэрдилэр. Оттон кэлэктиип үлэһиттэрэ бары араас атын сибэкилэри олордуохтаахпыт. "Манчаары оонньууларын" саҕана Бэдьигэстээхпитин кэрэ көстүүлээх сибэкилэринэн кизгэтэн көрсүөхпүт, ис сүрэхтэн тигиллибит сахалыы олбохпут ыалдьыттарга өйдөбүннүк бэлэбинэн буолуо.

Лена Иванова, "Солнышко" уһууаан иитээччигэ: "Солнышко" уһууаанна 70 олбоху тигэргэ былааннаан биэрбиттэрэ. Үлэбит быһыыгар хас биирдии үлэһит 5-тии олбоху тиктибит. Уопсай сүбэлэһэн, хайдах өнөөх матырыйаал наадатын, төһө миэтэрэ барарын суоттаан, танаспытын атыласпыппыт. Хас биирдии үлэһит кичэйэн, кыһаллан туран ис сүрэхтэриттэн тиктилэр. Бэйэлэрин кылааттарын киллэрсипит дьоммутугар уһууаан профсойуһун

аатыттан улахан кыах махтанабыт. Салгыы сибэки арасаадаларын олордуга бэлэмнэнэбит. Горнай улуусугар XXI "Манчаары оонньууларыгар" үрдүк таһымнаахтык ытыттыларыгар биһиги уһууааммыт көхтөөхтүк кыттыабы. Евгения Васильева, «Кырачаан ымылар» пресс-киин эппиэттээх үлэһитэ: «Кырачаан ымылар» оҕо сайдар киинэ "Манчаары оонньууларыгар" бэйэбит кылааппытын үөрэ-көтө киллэрсэбит. Үтө санаанан салайтаран, биһиги кэлэктииппитигэр уопсайа 120 кэринэ олбох тигилиннэ. Ааспыт күһүн Мытаах уонна Солобон нэһилиэгин уһууааннарын, оскуолаларын уонна Горнай улуусун оҕо успуорт оскуолатын кэлэктиипин эр дьонно ыспарсымыаннарга анаан анал верандалар, душтар, туалеттар тутулуннулар.

Туйгууна Терентьева, Сэмэн Данилов аатынан оскуола профсойуһун бэрэссэдээтэлэ: "Үтө дьыала" аахсыһыгар хас биирдии учуутал кыттан, 200 олбоху тиктэ. Сүбэлэһэн, ойуутун-дьарбаатын талан, технология учууталлара Сааскылаана Гоголева, Любовь Дмитриева олбох кизбин быһан, тигии быраабылатын үөрэтэн, маастар кылаастары ытан, сүбэ-ама биэрэн төһүү күүс буоллулар. Билигин аны сибэки олордугар, иһитин, буорун бэлэмнээһинигэр үлэ барар. Түгэнинэн туһанан, кэлэктииппит үлэһиттэригэр махталбытын биллэрэбит.

Сыһыарыыны бэлэмнээтэ Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

--- БЫРАМЫЫСЫЛАННАС ---

АПРОСА — Саха сириг социальнай сайдыытыгар саҥа кылаат

2021 сылга кириэх иннинэ Мэнэ Хангалас улуусун Майа сэлээннэтигэр Дмитрий Ходулов аатынан элбэх хайысхалаах култуурунай-сынньанар комплекс үөрүүлээх быһыыга-майгыга аһыллыбыта. Оттон бу күнүргэ Дьааҥы улуусун Баатабай бөһүөлүгэр саҥа балыһаа комплекс аанын арыйда. Өрөспүүбүлүкэ олохтоохторугар олус наадалаах социальнай эбийиэктэр АПРОСА үбүнэн өйөбүлэ суох тутуллуо суох этилэр. Хампаанньа социальнай бырайыактарын уонна инники былааннарын туһунан АПРОСА акционернай хампаанньа генеральнай дириэктэрин солбуйааччы Алексей Прокопьевич Дьячковскайы кытары кэпсэттибит.

10 сыл устата — 7 миллиартан тахсаны

— Алексей Прокопьевич, үлэбэ киллэриллибит саҥа комплекстар АПРОСА хампаанньаны уонна СӨ Үүнэр көлүөнэ тус сыаллаах пуондатын кытары бииргэ үлэлээһин 5 сыллаах бырагырааматын чэрчитинэн тутуллубуттара. Бу бырагыраама түмүктэрэ хайдахтарый?

— Үүнэр көлүөнэ тус сыаллаах пуондата өрөспүүбүлүкэбэ биһиги социальнай бэлиитикэбитин олоххо киллэриигэ АПРОСА-ҕа сүрүн бииргэ үлэлэнэччибитинэн буолар. Быраабыла курдук, холбоһуктаах бырайыактар Саха сириг бары сиригэр-уотугар кэриэтэ үөрэх, доруобуйа харыстабылын, култуура уонна успуорт эбийиэктэрин тутууну үбүлээһини көрөллөр. Арай, алмаастаах түөлбэ оройуоннара эрэ хампаанньаттан быһа эбии дохуоту ыаллар. Биһиги билигин тус сыаллаах пуонда нөһүө сыл аайы өрөспүүбүлүкэбэ биэрэр үпүт кээмэйэ — 800-850 мөлүйүүнтэн кырата суох. Кэнники сылларга АПРОСА Бүлүү бөлөх улуустарын нэһилиэнньэлээх пууннарын ыраас уунан хааччыйыы бырагыраамаларын олоххо киллэриини, Бүлүү бөлөх улуустарын экологиятын туругун уонна манна олорор нэһилиэнньэ доруобуйатын биир кэлим научнай чинчийини пуонда нөһүө үбүлүүр. Пуонда нөһүө хампаанньа атын эбэһэтэлиститибэлэрэ эмиз үбүлэнэллэр. Уопсайынан, АПРОСА Үүнэр көлүөнэ тус сыаллаах пуондатын кытары бииргэ үлэлиир сылларыгар култуура, үөрэх, наука, доруобуйа харыстабыла сайдыытыгар, дьиз кэргэни, успуорду уонна физкултуурунай хамсааһыны өйөөһүннэ, экология харыстабылыгар хайысхаламмыт сүүһүнэн бырайыагы олоххо киллэрдэ. АПРОСА уонна

тус сыаллаах пуонда бииргэ үлэлээһиннэрин түмүгэр, Саха сириг 17 оройуонугар сүүстэн тахса үөрэх, успуорт, култуура уонна социальнай эбийиэктэри өрөмүөннээһин эбэтэр тутуу итинэн киһи хапытаалын өйүүргэ уонна элбэтэргэ хайысхаламмыт хас да уонунан араас бырайыагы олоххо киллэрии ситиһилиннэ. 1993-2018 сылларга пуонда үбүнэн 102 эбийиэк, ол иһигэр үөрэх — 37, успуорт — 15, доруобуйа харыстабылын — 8, култуура 17 эбийиэктэрэ тутулунна эбэтэр санардылынна. Бэлиэтээн эттэхпинэ, 2011-2020 сылларга АПРОСА социальнай сорукутары быһаарыыга Үүнэр көлүөнэ тус сыаллаах пуондатын нөһүө 7 миллиартан тахса үбү ытта.

Хампаанньа уонна тус сыаллаах пуонда

— Алексей Прокопьевич, Үүнэр көлүөнэ тус сыаллаах пуондатын нөһүө бииргэ үлэлээһин бырагыраамата 2020 сылга түмүктэннэ. Ааспыт сыллаабы кириисис кэмэ хампаанньа социальнай эбэһэтэлиститибэлэрин толороругар хайдах дьайда уонна пуонданы кытары бииргэ үлэлээһин былааннара ханныктарый?

— Бииргэ үлэлээһин биэс сыллаах былаана ситиһилээхтик түмүктэнэр. Бу кэм устата киин куоракка, куораттарга уонна сэлээннэлэргэ социальнай суолталаах 20-чэ эбийиэк тутулунна, доруобай туруктаах көлүөнэни иитэргэ, дьиз кэргэни, оҕо аймагы өйүүргэ, саҥа талааннары арыларга анаммыт элбэх саҥа бырайыактар олоххо киридилэр. Биллэн турар, 2020 сылга, ордук иккис кыбаарталга алмааһы батарыы “турбут” кэриэтэ кэмигэр, АПРОСА-ҕа уустук этэ. Ол да буоллар, социальнай эбийиэктэри тутууну үбүлээһиннэ пуонда иннигэр эрдэ ылыммыт эбэһэтэлиститибэлэриттэн туораабатахпыт. 2021 сылга бииргэ үлэлээһин туһунан этэр буоллахха, биһиги бииргэ үлэлээһин саҥа хаачыстыбалаах түһүмэбэр кириэбит. Былааммытыгар Борогон сэлээннэтигэр Василий Васильевич Никифоров-Кулүмнүүр аатынан Култуура киинин, Нам сэлээннэтигэр Култуура уонна духобунай сайдыы дьыбарыаһын тутуу, Дьокуускай куоракка Үүнэр көлүөнэ пааркатын уонна өрөспүүбүлүкэ нэһилиэнньэлээх пууннарыгар аныгы уопастыбаннай эйгэни оноруу кириэллэр. Маньаһынан өрөспүүбүлүкэбэ эрэ буолбакка, алмаастаах түөлбэ оройуоннарыгар, ол иһигэр Мииринэй оройуонугар, социальнай боппуруостары быһаарарга биир сүрүн үнүстүрүмүөнүнэн пуонданы көрүүхпүтүн баҕарабыт. Пуонданы эргэһиэннэ социальнай бырагыраамалары үбүлээһиннэ биһиги сүрүн механизм курдук көрөбүт. Билигин биһиэхэ Мииринэй оройуонугар доруобуйа харыстабылын систиэмэтин санардыы, өрөспүүбүлүкэбэ эбии үөрэхтээһин тэрилтэлэрин ситимин сайыннарар сорукутар тураллар. Тус сыаллаах пуонда социальнай эбийиэктэри тутууга үп-харчы угааччы эрэ буолбакка, үөрэхтээһин систиэмэтин сайыннарыы ис хоһоонноох чааһынан дьарыктанар, талааннаах оҕолору көрдүүр уонна өйүүр структуранан буолар. Үүнэр көлүөнэ тус сыаллаах

пуондатын кытары холбоһуктаах үлэбит чугастаабы былааннара итинниктэр. 2021 сылга тус сыаллаах үбүлээһин дуоҕабыгар чугастаабы кэминэн илии баттаныаҕа.

Алмаастаах түөлбэлэр төһө үбү ыалларый?

— Алексей Прокопьевич, АПРОСА Бүлүү бөлөх улуустарын экологиятын чинчийиэ 138 мөлүйүүнү биэрэрин туһунан сонуну киэнник тарҕатар сирэстибэлэргэ эрдэ иһитиннэриллибитэ. Бу эргэһиэннэ наука чинчийиэлэрэ хайдах баран иһэллэрий?

— Чинчийи наадатын туһунан боппуруос 2018 сыллаахха Иирэлээххэ тахсыбыт түбэлтэ кэнниттэн турбута. Өрөспүүбүлүкэ былаастарын кытары биир кэлим научнай чинчийи үс хайысхата: уулаах сирдэр уонна өрүстэр, олохтоохтор доруобуйаларын турукта-ра уонна уу атын төрүөттэрин көрдөөһүн сөбүлэһиннэриллибитэ. Үүнэр көлүөнэ тус сыаллаах пуондатын нөһүө бырагыраамабы кыттыспыт биһиги учуонайдарбыт, бэдэрээтчиттэрбит үлэлэрин түмүгүнэн, 2020 сылга былааннаабыт эбэһэтэлиститибэлэрит толорулуннулар. Өрөспүүбүлүкэ наукатын академията научнай үөрэтиилэри онорор экспиэртэр түмүктэрин 2021 сыл олунньу 15 күнүгэр биллэриэбэ. Сири-уоту научнай чинчийи маньык үчүгэй үөрүйэбэ өрөспүүбүлүкэ бырамыысыланнай тэрилтэлэрин кытары хардарыта бииргэ үлэлээһинин тэрийиэ инникитин даҕаны наада буолуобар эрэнэбит.

— АПРОСА хампаанньа социальнай инвестициялар, биллэн турар, киэннэр, Үүнэр көлүөнэ тус сыаллаах пуондатын кытары бииргэ үлэлээһиннэн эр мунурдамматтар. Бу — өрөспүүбүлүкэ алмаастаах түөлбэтин улуустарын социальнай-экнэмиичэскэй сайдыыта, биһиги эмчиттэрбитин өйөөһүн, элбэх аһымал үлэ уо.д.а. АПРОСА сүрүн социальнай соруугун туохха көрөбүтү?

— Хампаанньа өрөспүүбүлүкэбэ социальнай эбэһэтэлиститибэлэрэ (дивиденнэри уонна нолуоктары төлөөһүнтэн ураты) сыл аайы 10 миллиартан тахсарын, ардыгар аһарарын өйдөөххэ наада. Бастатан туран, Мииринэй оройуонугар успуорт уонна култуура тэрилтэлэрэ бары кэриэтэ хампаанньа бастайааннай кыһамнытыгар бааллар. АПРОСА кинилэри хааччыйар, бу тэрилтэлэр үлэһиттэрин хамнастарын төлүүр. Ону таһынан, сыл аайы оҕо оройуоннаабы уһууааннарын көрөгө-истэргэ хампаанньа 688 мөлүйүүн солкуобайы биэрэр. АПРОСА аһымал үлэтин уонна муниципальнай тэрилтэлэр бүддьүөттэрин нөһүө тус сыаллаах үбүлээһини онорор эрэ буолбатах, хампаанньа бэйэтин үбүн суотугар Мииринэй оройуонун социальнай инфраструктуратын хааччыйар. Иккиһинэн, биһиги оройуонна социальнай суолталаах эбийиэктэри тутуубут, бу эбийиэктэр өрөмүөннэригэр, көрүүтүгэр-истиитигэр ороскуоттары сүгэбит, суоллары уонна биһиги хампаанньаны кытары быһааччы сибээстээх атын эбийиэктэри тутуубут. Үсүһүнэн, алмааһы хостооһун

үлэтэ ытыллар Ньурба уонна Өлөөн улуустарын кытары бииргэ үлэлииргэ уонна социальнай-экнэмиичэскэй сайдыыга дуоҕабардары түһэрсиппит. Бу дуоҕабарынан Ньурба улуусугар сыл аайы социальнай эйгэ эбийиэктэрин тутууга уонна өрөмүөннээһиннэ 324 мөлүйүүн солкуобай, Өлөөн эбэнки национальнай оройуонугар 100 мөлүйүүнтэ тийэ үп бэрлиллэр. Бу үп дивиденнэргэ эбии ытылларлар. Хампаанньа алмаастаах түөлбэ оройуоннарын бүддьүөттэригэр биэрэр. АПРОСА-ны Саха сириг кытары бииргэ үлэлээһин эрэ сибээстээбэт — өрөспүүбүлүкэ хампаанньа сүрүн акционерынан буолар. Саха сиригэр АПРОСА аахсыйаларын — 25%, 8 улууска (оройуонна) өссө 8% тиксэр, ол эбэтэр 33% — РФ өлүүтүгэр (33%) тэннэһэр. Бу ураты статус хампаанньа өттүттэн тутта хас да хайысхага өйөбүл: акционердарга дивиденнэри төлөөһүнү, нолуоктары уонна да атын төлөбүрдэри онорууну быһаарар. Кэнники 10 сылга АПРОСА Саха сиригэр уонна өрөспүүбүлүкэ 8 улуусугар төлөөбүт дивиденнэрин уонна нолуоктары уопсай кээмэйэ триллион анаарыттан табыста, кэнники үс сылга, төһө да кириисис баарын үрдүнэн — 180 миллиард курдук. Бу кырдык, дьоһуннаах үп. Ити түмүгэр алмаастаах түөлбэ оройуоннара сыл аайы 600-700 мөлүйүүн солкуобайы ыаллар. Ол иһин, кинилэр бэйэ инвестиционнай бэлиитикэтин ыытар, социальнай суолталаах эбийиэктэри тутар эрэ буолбакка, оройуоннаабы дьаһалталар уонна сэбистэр быһаарыларынан бу үбү атын сыалга туһанар кыахтаахтар.

Ыарахан кэмтэн өссө күүһүрэн кэриэтэ табыстыбыт

Бэлиэтээн эттэхпинэ, хамсык кэмигэр буолбут кириисис уустук этэ, ол гынан баран, АПРОСА итинтэн өссө күүһүрэн кэриэтэ табыста. 2020 сыл төрдүс кыбаарталын түмүктэрэ инникигэ тустаах эрэли сахтылар. 2021 сылга дьоһуннаах дивиденнэр муниципальнай тэриллилэр бүддьүөттэригэр кириэхтэригэр уонна кинилэр социальнай сайдыыларыгар сөптөөх үптээх буолуохтарыгар эрэнэбит.

АПРОСА Саха сиригэр 60-тан тахса сыл үлэлиир. Бу үлэ бастагы күнүттэн биһиги сорукултунан алмааһы хостооһун эрэ буолбакка, төрөөбүт өрөспүүбүлүкэбитин сайыннарыы буоларын билэбит. Сокуон өттүнэн көрдөххө, АПРОСА эргэһиэн иннигэр эбэһэтэлиститибэлэрэ дивиденнэри уонна нолуоктары төлөөһүнүнэн, ол иһигэр туһалаах баайы хостооһунна нолуогунан, мунурданаллар. Ол гынан баран, биһиги санаабытынан, хампаанньа соруга өссө киэн уонна дьоһуннаах — Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр табыгастаах инфраструктураны уонна эйгэни оноруу, дьон олобун усулуобуйатын тупсарыы, көмөбө наадыйааччылары өйөөһүн. Саҥа социальнай эбийиэктэри үлэбэ киллэрии, сайдыы араас бырагыраамаларын үбүлээһин — өрөспүүбүлүкэ, оройуоннар уонна АПРОСА биир сомоҕо буолуутун көрдөрүүтэ.

АПРОСА пресс-сулуустатын иһитиннэриитинэн тылбаас Надежда Егорова.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ №18
от 2 февраля 2021 г.Об утверждении Порядка предоставления из бюджета
Муниципального образования «Чурапчинский улус (район)»
субсидий на поддержку сельскохозяйственного производства

В целях реализации Закона Республики Саха (Якутия) от 26 апреля 2016 года 1619-З № 791-V «О развитии сельского хозяйства в Республике Саха (Якутия)» и Закона Республики Саха (Якутия) от 15 декабря 2010 года 881-З № 639-IV «О наделении органов местного самоуправления муниципальных районов и городских округов Республики Саха (Якутия) отдельными государственными полномочиями по поддержке сельскохозяйственного производства», во исполнение постановления Правительства Республики Саха (Якутия) от 30 декабря 2020 года №445 «Об утверждении порядка предоставления и расходования субвенций из государственного бюджета Республики Саха (Якутия) местным бюджетам на осуществление органами местного самоуправления муниципальных районов и городских округов Республики Саха (Якутия) отдельных государственных полномочий по поддержке сельскохозяйственного

1. Утвердить Порядок предоставления из бюджета Муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» субсидий на поддержку сельскохозяйственного производства согласно приложениям №1-№2 к настоящему постановлению.

2. Определить уполномоченным органом по предоставлению субсидий на поддержку сельскохозяйственного производства Муниципальное казенное учреждение «Управление сельского хозяйства Чурапчинского улуса».

3. Уполномоченному органу:

3.1. Обеспечить своевременное и целевое использование бюджетных ассигнований в соответствии с действующим бюджетным законодательством.

3.2. Обеспечить доведение до получателей субсидий достигаемые значения целевых показателей эффективности использования субсидий и контроль их выполнения.

4. Управлению делопроизводства и кадров администрации МО «Чурапчинский улус (район)» (Макарова Л.А.) разместить настоящее постановление на официальном сайте администрации МО «Чурапчинский улус (район)».

5. Контроль исполнения настоящего постановления возложить на заместителя главы Муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» по экономике и инновациям Егорова А.Г.

Андрей НОГОВИЦЫН,
глава муниципального образования.

--- КЭРИЭСТЭБИЛ ---

Сырдык аатын умнуохпут суоҕа

Күндү биир дойдулаахпыт, ыкса ыалбыт, эдьийбит Гаврильев (Пермякова) Акулина Николаевна - Ася орто дойдун олохтооҕо.

Акулина Николаевна 1950 с. олунньу 2 күнүгэр Чурапчы оройуонун Мугудай нэһилиэгэр “Сайды” колхоз эдэр ыалларыгар – Ульяна, Николай Пермяковтарга иккис оҕонор күн сиригэр көрбүтэ. Төрөппүттэрэ сэригэр сылларын оҕолоро буолан, ас-танас кырыымчыгар, сукка-кураанга хаарыйтаран, сэригэр сылларга төрөппүттэрин сүтэрэн сүрдээх кыһалҕалаахтык улааппыттар. Николай Афанасьевич аҕата 1941 с. Москва аннынаагы сэригэр улахан уокка былдьаммыта. Ийэтэ Акулина Егоровна тулаайах бырааттарын уонна 3 төрөппүт уолун улахан эрэйинэн-кыһалҕанан ииппитэ. Ылар олох, ыарахан үлэ доруобуйатын айгыратан, сэригэр бүтүн иннинэ, эдэр сааһыгар олохтон туораабыта. Онон бырааттара уонна уолаттара тулаайах хаалбыттар. Таайдара Г.Д. Красильников сэрмиттэн этэннэ эргиллэн уолаттары бэйэтигэр ылан, бары суулаһан, биер лэппиэскэни анаардаһан сиэн, биер танаһы таннан, эрэй-мун бөҕөтүн көрсөн улааппыттар. 1946 с. улаханнара Николай Афанасьевич Пермяков Эдьигээн оройуонунтан көһөрүүттэн эргиллэн кэлбит тулаайах анаардаах кыһыгы Дьячковская Ульяна Дмитриевнаны кэргэн ылан оҕолонон, туспа ыал буолан барбыттар. Сут-кураан сыллар, ачык анаардаах оҕо саас Ньюкулайдаах Ылдыанаа доруобуйаларыгар улахан охсууну онорбута. Ол да буоллар, ыал кэккэтинэн оҕолор, сүөһүлэнэн-астанан, икки өттүттэн тулаайах бырааттарын тэннэ улаатыннанан, үөрэхтээн, ыал-дьон онортообуттар. Арай Ылдыана быраата кыра Миитэрэй ыал буолбакка, наар сиэн оҕолорун улаатыннарсыбыта.

Дойдугун дьон ааттыылларынан, Ася оҕо эрдэбиттэн аһаах соҕус доруобуйалаах этэ. Саастыылаахтарыттан хаалсыбакка, Мугудай орто оскуолатыгар ситиһилээхтик үөрэнэн, пионер, комсомол кэккэтигэр улаатан, оскуола кэнниттэн үөрэммит кыһатыгар пионер баһаатайдаабыта уонна ЯПГУ-га үөрэххэ кирибэтэ. Үөрэгин бүтэрэн баран, Дьяаны оройуонун Боруулаах оскуолатыгар хас да сыл учууталлаан кэлбитэ. Ол кэнниттэн Таатта оройуонугар Суорун Омоллоон тэрийбит политсыылка мусуойугар научнай сотрудникунан үлэбэ кирибэтэ.

1981 с. Мугудай орто оскуолатыгар начаалынай кылаас учууталын миэстэтэ суох буолан, география предметин үөрөппүтэ. Ол сылларга кинэн билиилээх-көрүүлээх буолан үчүгэй учууталлар ахсааннарыгар сылдыра. 1985 с. Төлөй, Мугудай нэһилиэгэр холбоон, сылгы собуота тэриллэбиттэр каадыр отделын начаалынньыгынан үлэбэ кирибэтэ. Акулина Николаевна ити үлэтигэр 1991 сыллаахха дьэри, кэргэн тахсан Дьокуускай куоракка көһөн барыар дьэри үлэлээбитэ. Сойуус ыһыллан, элбэх киһи үлэтэ суох хаалбыта. Дьону үлэнэн хааччыар сыаллаах үлэ министриэстибэттин иһинэн эбии үөрэхтээһин сана идэлэргэ үөрэтэр киинигэр сүрүн исписэлиһинэн үлэбэ кирибэтэ, онтон салгыы ЯГИТИ-га 2003-2013 с. дьэри үлэлээбитэ. Кэлин тэрилтэлэргэ, дьэилэргэ вахтеруан олохун тинэх күннэригэр дьэри үлэлээбитэ.

Акулина Николаевна кэргэнэ Николай Николаевич Гаврильев оҕо сааһыгар тулаайах хаалан, Үөһээ Бүлүү детдомугар улааппыта. Иркутский педагогический үнүстүүтүн бүтэрэн кэлиэбиттэн СГУ-га французскай тыл преподавателитинэн үлэлээбитэ. Ленинградтаагы А.И. Герцен аатынан педагогическай үнүстүүккэ икки сыллаах омул тылын үрдүк курустарын истээччигэ буолбута. Москватаагы Морис Торез аатынан омул тылын үнүстүүтүгэр аспирантураны бүтэрэн, учуонай истипэнигэр ылбыта. “Французтуу-сахалыы кылгас тылдьыт”, “Сахалыы-французтуу кылгас тылдьыт”, 1 монография, 17 научнай ыстатыйа, 18 үөрэх пособиетин ааптара. ССРС үрдүк үөрэхтээһинин туйгуна, Российской Федерация профессиональнай үөрэхтээһинин бочуоттаах үлэһитэ, Саха Өрөспүүбүлүкэтин наука уонна тиэхиникэбэ Судаарыстыбаннай бириэмийэ лауреата, профессор, “Учууталлар учууталлара”, тыл бэтэрээнэ бочуоттаах ааттар иһэриллибиттэрэ.

Акулина Николаевна уонна Николай Николаевич Гаврильевтар саха ыччата үөрэхтэнэригэр, үлэһит буоларыгар күөстэрэ-кыахтара тийэрэринэн, кыһаллан туран үлэлээбиттэрэ, хаан-урууларыгар көмө-тирэх буолбуттара. Сорох аймахтара үөрэнэр кэмнэригэр дьэинэн-уотунан хааччыбыттар, үбүнэн-харчынан да көмөлөһөллөрө. Гаврильевтар оҕо эрдэхтэриттэн олох араас кыһарбанын көрсөн улааппыт буолан, ураты сайаҕас майгылаахтара, киһиэхэ барытыгар үтөнү эрэ баҕараллара, көмөлөһө сатыыллара. Ыкса ыалларын, хаан-урууларын сүрэхтэригэр Гаврильевтар дьэ кэргэн туһунан сырдык өйдөбүл умнуллубат.

Мугудайтан, Дьокуускайтан хаан уруулаара, ыкса ыаллара Толстоуховтар, Захаровтар, Дьячковскайдар, Красильниковтар, Шепелевтар, Васильевтар, Пермяковтар, Рожиннар.

Денежный поток www.denpotok.ru
БЫСТРОЕ РАССМОТРЕНИЕ ЗАЯВКИ
МИНИМУМ ДОКУМЕНТОВ

В честь весенних праздников
Акция «СНИЖЕНИЕ ГОДОВОЙ СТАВКИ НА 11 %»
с 15 февраля по 05 марта 2021 года

Для любителей

СУММА ЗАЙМА ОТ
30 000 до 200 000 Р

с. ЧУРАПЧА ул. ЛЕНИНА, 51, ЗД. СБЕРБАНКА, тел: 8(4115) 14-24-11
тел: 8(984) 117-41-20

*Условия займа: процентная ставка 55% годовых/комиссия за выдачу 3% от суммы выдачи, сумма займа от 30 000 – 200 000 рублей, срок 3, 6, 12, 18, 24, 36 месяцев, заем предоставляется в российских рублях, платежи заёмщика по договору: ежемесячно оплачивается сумма займа равными частями, сумма начисленных процентов на остаток задолженности. Требования к заёмщику – возраст от 21 до 73 лет, справка о доходах (2-НДФЛ), справка о пенсиях. Обеспечение займа – возмещение процентов по кредитам. В случае просрочки проценты на сумму долга начисляются, штраф за неисполнение обязательств 20% годовых от суммы просроченной задолженности.

Общество с ограниченной ответственностью Микрофинансовая компания «Денежный поток», 677005, г. Якутск, ул. Даргинского д.11, пометки: 43-01-11344-0701390, ОГРН/ОГРП 1435272055/14-01031. Свидетельство о регистрации в реестре МФО №55137/00003052. Республика Саха (Якутия).

БИЛЭРИИ / ОБЪЯВЛЕНИЕ

Сергей Николаевич Ефремов аатыгар бэриллибит ГД 0187881 №-дээх байыаннай билиэт сүппүтүнэн, дынгэ суобунан аабыллар.

Отдел МВД России по Чурапчинскому району набирает молодых людей в возрасте от 18 до 35 лет, отслуживших военную службу в Вооруженных Силах Российской Федерации на вакантные должности:

1. Полицейский ОиКПиО ИВС – 1.
2. Полицейский (водитель) ОиКПиО ИВС – 2.
3. Инженер направления информационных технологий связи и защиты – 1.

За более подробной информацией обращаться в группу по работе с личным составом ОМВД России по Чурапчинскому району по адресу: с. Чурапча ул. Крупская, 3 А, кабинет 44 (Тел: 8 (4115) 41-484).

Извещение о проведении открытого аукциона
по продаже права на заключение договора
купли-продажи земельных участков

Организатор: Администрация МО «Хатылынский наслег» Чурапчинский улус (район)

ЛОТ: 32 участка

Адрес: с.Харбала 1-я,

Начальная цена: по оценочной стоимости

Размер задатка: 20% от начальной цены.

Период приема заявок: 12 февраля – 12 марта 2020 г.

Дата, время и место проведения аукциона: 17 марта 2021 г., 14:00 по местному времени, с. Харбала 1-я, ул. Партизанская, д. 14.

Хадаар нэһилиэгин олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ, чөмпүйүөн суоллар, тапталлаах кэргэнэ, амарах аҕалара, эһэлэрэ

АДАМОВ Дмитрий Константинович

олохтон туораабытынан, кэргэнигэр, оҕолоругар, аймахтарыгар, чугас дьонугар дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Хадаар нэһилиэгин дьаһалтата, дьокутааттарын сэбиэтэ, «Алгыс» пенсионердар түмсүүлэрэ, нэһилиэк олохтоохторо.

Сылан нэһилиэгин олохтооҕо, Хоту көһөрүллүү кыттылааба, күндү аҕабыт, эһэбит, таайыт, убайыт
ДАНИЛОВ Василий Иванович
олохтон туораабытын билэрдьонугар, үлээннээхтэригэр диригник курутууан туран иһитиннэрэбит.
Кыһа, уола, сиэннэрэ, аймахтара Даниловтар, Литвинцевтар, Пестряковтар.

Чурапчыттан төрүттээх Дьокуускай куорат олохтооҕо, аҕалара, кэргэнэ, эһэлэрэ

МАКАРОВ Афанасий Степанович

ыараханньык ыалдьан олохтон туораабытынан, кэргэнигэр Матрена Федосеевнага, оҕолоругар, сиэннэригэр, биригэ төрөөбүттэригэр, улахан эдьийигэр Зинаида Степановна Ивановага дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Чурапчы орто оскуолатыгар биригэ үөрэммит табаарыстара.

Чурапчы улуунун 2-с Мэлдьэхситтэн төрүттээх Новосибирскай куорат олохтооҕо, медицинскэй наука хандьыдаата, вирусолог-учуонай, ССРС Судаарыстыбаннай бириэмийэтин лауреата, күндү бырааппыт, убайыт, тапталлаах кэргэн, аҕа, эһэ
АММОСОВ Алексей Дмитриевич
бу дьыл олунньу 11 күнүгэр уһуннук ыалдьан олохтон туораабытын биер дойдулаахтарыгар диригник курутууан туран иһитиннэрэбит.

Биригэ төрөөбүттэрэ.

Кутурбаммытын тиздэбит:

Администрация и депутаты наследного совета МО «Хоптогинский наслег» выражают глубокое соболезнование жене Ларисе Павловне, дочери Надежде Алексеевне, внукам, всем родным и близким, в связи с безвременной кончиной Аммосова Алексея Дмитриевича – уроженца Мельжесинского наслега Чурапчинского района, кандидата химических наук, первого директора научно-исследовательского института средств медицинской диагностики АО «Вектор-Бест», созданного на базе Государственного научного центра вирусологии и биотехнологии «Вектор» в г. Новосибирске, лауреата премии Правительства РФ в области науки и техники, Заслуженного работника здравоохранения РС, почетного гражданина Чурапчинского улуса, Хоптогинского наслега.

- Чурапчы

Мэлдьэхситтэн

төрүттээх, Новосибирскайдаагы "Вектор-

Чурапчы нэһилиэгин олохтооҕо, Хоту көһөрүллүү кыттылааба, үлэ бэтэрээнэ
ИГНАТЬЕВ Семен Михайлович
бу дьыл олунньу 13 күнүгэр уһун ыарахан ыарыттан олохтон туораабытын билэрдьонугар, аймахтарыгар диригник курутууан туран иһитиннэрэбит.

Чугас аймахтара.

Кутурбаммытын тиздэбит:

-Ытыктыыр күтүөттэрэ, Дьаарылла ытык кырдыаҕа Игнатиев Семен Михайлович олохтон ыалдьан туораабытынан, уолаттарыгар Михаилга, Семенна, кийитигэр Маарыйага, сиэннэригэр, аймахтарыгар учуонай Е. Г. Винокуров уонна биригэ төрөөбүттэрэ.
- Убаастыыр убайдара Игнатиев Сэмэн Михайлович уһун, ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан, бары оҕолоругар, аймахтарыгар Кытаанхтан Игнатиевтар.

Бест" ОАО вирусология, биотехнологической Судаарыстыбаннай медицинскэй технология сирэстибэлэрин научнай-чинчийэр үнүстүүтүн төрүттээбит бастагы дириэктэр, научнай консультант, Араассыйа Судаарыстыбаннай бириэмийэтин лауреата, химическэй наука хандьыдаата, СӨ доруобуйаҕа харыстабылын үтүөлээх үлэһитэ, Чурапчы улуунун Бочуоттаах олохтооҕо, таайдара Аммосов Алексей Дмитриевич олохтон туораабытынан, кэргэнигэр Лариса Павловнага, кыһыгар Надежда Алексеевнага, биригэ төрөөбүттэригэр – Афанасий Дмитриевичкэ, Елена Дмитриевнага, Яков Дмитриевичкэ, Мария Дмитриевнага, Татьяна Дмитриевнага, кинилэр дьэ кэргэттэригэр Чурапчыттан, Новгородтан, Дьокуускайтан Лазаревтар, Борисовтар, Габышевтар, Дьячковскайдар.

- Медицинскэй наука хандьыдаата, вирусолог-учуонай, ССРС Судаарыстыбаннай бириэмийэтин лауреата, Чурапчы улуунун, Хоптобо нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, ытыктыыр убайдара, аймахтара Аммосов Алексей Дмитриевич олохтон туораабытынан, кэргэнигэр Лариса Павловнага, кыһыгар Надежда Алексеевнага, биригэ төрөөбүттэригэр – Афанасий Дмитриевичкэ, Елена Дмитриевнага, Мария Дмитриевнага, Яков Дмитриевичкэ, Татьяна Дмитриевнага, кинилэр дьэ кэргэттэригэр Чурапчыттан Мария, Дмитрий Посельскайдар, Степанида Васильевна Филиппова.

Ген. дириэктэр - Н.М. СТРУЧКОВА.
Кылаабынай эрдээктэр - Л.В. ГОРОХОВА.
Кылаабынай эрдээктэри солбуйааччы - Е.Г. МАКАРИНСКАЯ.
Тыа хаһаайыстыбата, экзистимик отдела - А.М. СЛЕПЦОВ.
Эпидиаттир сакирэтээр, сурук отдела - А.Н. ЗАХАРОВА.
Кэрэспэдиэнтэр - С.А. ЖЕНДРИНСКЭЙ, М.В. ПЕТРОВА.
Танааччы - Л.К. ПОПОВА.
Бэчээттээчи - Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

Хаһыат бэчээккэ бэриллэр графика: 16 ч 00 м. Бэчээккэ бэрилиинэ: 16 ч 00 м. "Сахабэчээт" автономнай тэрилтэтин "Сана олох" хаһыат эрдээксийэтигэр 15.02.2021 с. офсетка бэчээттэннэ. Типография аадырыһа: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а". Индекс: ПИ964. Хаһыат надизлэбэ икитэ: оптуорунньука уонна бээтинсэбэ тахсар.

Тэрийэн таһаарааччылар: СӨ Бырабытталыстыбата, Саха Өрөспүүбүлүкэтин "Сахабэчээт" Судаарыстыбаннай автономнай тэрилтэтин "Сана олох" хаһыат эрдээксийэтэ. 677000, Дьокуускай к., Орджоникидзе уул. 31, 124 каб. тел/факс: (411-2) 34-39-17 e-mail: sakhabecheat@mail.ru. Российскай Федерация Россияна-дээр СӨ салалтатыгар 2020 с. бэс ыйын 3 күнүгэр регистрацияламмыт нүмэрэ – ПИ №ТУ14-00559.

Эрдээксийэ аадырыһа: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а". Төлөпүөннэрибит: эрдээктэр – 41-332, отделлар – 41-265, 41-358. E-mail: sanaoloh@mail.ru, сайт: sanaoloh.ru, instagram: @sanaoloh

Бэчээккэ сакаас: № 11 (11764)
Кээмийэ: 1,5 бэч. лист

Ахсаана 1200. Хаһыат сыаната: 15

Ааптар сүрэхэр этилэр сана редакция позициялар мэдүбү сөп түбүгэр буолбатах. Сүрүккэ ыйыллар чачылар кырдыаҕаахтарыгар этилэтигэни ааптар тус бэчээтэ сүгэр.